

Forfatter: Holberg, Ludvig

Titel: Brev til Grev Reuss

Citation: Holberg, Ludvig: "Brev til Grev Reuss", i Holberg, Ludvig: *Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret*, udg. af F. J. BILLESKOV JANSEN ; Volmer Rosenkilde , Rosenkilde og Bagger, 1969-1971, s. 356. Onlineudgave fra Arkiv for Dansk Litteratur: <https://tekster.kb.dk/catalog/adl-texts-holberg12-shoot-workid79434/facsimile.pdf> (tilgået 13. april 2021)

Anvendt udgave: Værker i tolv bind 1: Natur- og folkeret

Brev til Grev Reuss

Holberg gjorde endnu et Skridt videre i Generositet. Dette Brev, hvis Original er tabt, er rettet til Amtmand i Sorø og Overhofmester ved Sorø Akademi, Heinrich VI af Reuss (1707-83). Han var tidligt med i Forhandlingerne om Gaven til Sorø, og det er øjensynlig ogsaa ham, der har henledt Holbergs Opmærksomhed paa Akademiets Behov for øjeblikkelig Hjælp. Holberg beslutter da allerede i levende Live, fra 1. Maj 1751, at overlade Akademiet Renterne af Baroniet. Som en Paaskønnelse heraf bifaldt Kongen paa Reuss' Indstilling, at Holberg fik Løfte om Begravelsessted i Sorø Kirke. - Brevet giver et Indtryk af Holbergs Indtægter som Godsejer.

Deres Høygrev. *Excellence* Høy og Velbaarne Herr Geheime Raad, Cammerherre og Ober-Hofmester!

Saasom det har behaget Gud at forlænge mine Dage over den Tid, som jeg formedelst Alder og Svaghed haver ventet, saa haver jeg besluttet udi levende Live at *exequere* det til det Ridderlige Sorøiske *Academie* giorte *Legatum* paa efterfølgende Maade:

Jeg forbeholder mig, saalænge jeg lever, *Proprieteten* af Baroniets Gods, Gaarder og Herligheder, men overlader Indkomsterne et Aar efter andet til *Academiet*, til hvil-

BREVE OG ARTSTYKKER

ket min Foged aarlig aflegger Regnskab. *Baroniets* Indkomster, som jeg Aar efter andet overlader til *Academiet* bestaaer i efterfølgende:

1. <i>Brorups</i> Gaards Forpagtning	1100 Rdr
2. <i>Havreberg</i> Mølle, hvis aarlige Afgift er 120 Rdr, naar som den af Gaardens Eyer maa holdes vedlige, saa kan i fri Penge alene regnes	100 Rdr
3. <i>Aasløv</i> Mølle i fri Penge	30: -
4. <i>Stillinge</i> Sogns Kirke-Tiende, hvis aarlige Afgift er 344 tdr, beregnes til	400 Rdr
5. Af <i>Tersløse</i> Gaard med 3 Kirke-Tiender, Møller og Hoverie-Penge, kan, foruden Indkomster af Landgilde og Huus-Penge i det ringeste gøres <i>Facit</i> paa	800: -
<i>Summa Summarum</i> begge Gaarders eller det hele <i>Baronies</i> Indkomster, som jeg til <i>Academiet</i> overlader aarlig	2450 Rdr

Denne *Donation* skal have sin Begyndelse fra 1 May 1751, og skal Aar for Aar dermed *continueres*. Jeg siger et Aar efter andet, efterdi jeg i levende Live intet kan *abalienere*, saasom ethvert Menneske, saalænge som han lever, er adskillige Tilfælde underkastet. Jeg overlader derfor ovenmældte Indkomster med saadanne Vilkaar, og imidlertid lader mig nøye med mit *Stipendio*, hvilket jeg som *Senior* ved det *Kiøbenhavnske Universitet* nyder, *item* med Indkomster af en liden ufri Gaard nemlig *Oreboe*, som ey er befattet under *Baroniet*, men som efter min Død med andet kan falde dertil.

Naar jeg derfor saaledes som ovenmældt overlader til 1 May 1751 *Baroniets* Indkomster, maatte samme efter det første Aars Forløb nemlig fra 1 May 1752 at regne, komme *Academiet* til Nytte paa følgende Maade:

BREVE OG AKTSTYKKE

1. For de 10 ældste *Academister* beregnes af Indkomsterne 1000 Rdr saaledes, at de herefter for deres egen Person betale kun Halvdelen af den fastsatte *Pension* til *Academiet* med 100 Rdr, og den anden halve Deel beregnes *Academiet* af de 1000 Rdr, som indkommer af Baroniet. Dette ønsker jeg maa blive bestandig efter min Død *continueret*, eftersom jeg formoder, at den Indretning vil tiene til *Academiets* Varagtighed og Flor, saasom Bekostningerne for de 10 ældste *Academister* gjøres saaledes taaleligere end paa noget andet Ridderlig *Academie*, og de yngre kan opmuntres at blive paa Stedet i Forhaabning at nyde det *Beneficium*, som følger *Ancienneteten*.
2. Til at forbedre *Academiets* *Bibliotheque* anvendes aarlig 100 Rdr og til *Physiske* og *Mathematiske Instrumenter* ligeledes 100 Rdr, men naar med Tiden ey flere *Instrumenter* ved *Academiet* behøves, saa falder ogsaa disse 100 Rd til *Academiet*. Men til *Bibliothequets Supplementum* reserveres bestandigen 100 Rdr, og beder jeg, at de for samme aarlige Penge indkøbte Bøger maa sættes i et særdeles Skab, for siden at blive forenede med mit eget *Bibliotheque*, som efter min Død tilfalder *Academiet*.
3. De øvrige regnes for en kort Tid *Academiets* *Cassa* til Indtægt, at deraf kan bestrides de mange Udgifter, som *Academiets* Indretning i Begyndelsen kræver med Bygninger at opføre og reparere til *Academiets* og *Betienternes* Tieneste, samt at de fornødne *Exercitz* Mestere kan holdes og lønnes, og som en *Danse* mester endnu fattes, at ogsaa en saadan *Maitre* kan antages, dog er jeg af de Tanker, at han ikkun nogle Maaneder om Aaret kan behøves, og at 100 Rd kan være Belønning nok for den korte Tid til at lære nogle *Complimenter* og en *Menuet*, hvormed *Cursus* i *Danse-Exercitio* nu omstunder *absolveres*.
4. Men saasnart *Academiets* Tilstand det vil tillade,

BREVE OG AKTSTYKKER

maatte de øvrige Indkomster af *Baroniet*, inddeles blandt Betienterne til nogen Forbedring i deres aarlige Løn, hvortil jeg ved at gjøre dette *Legatum* har sigtet.

5. Hvad Godsets Forvaltning angaaer, som betroes min Foged, som jeg haver, da er min Begjæring, at *Academiets Inspector* vil paatage sig *Inspectionen* paa Godset og foranstalte det, som i en eller anden Tilfælde behøves, samt revidere Regnskaberne, hvorefter *Decisionen* beroer paa *Academiets* Oberhofmester.

Dette mit Forsæt har jeg hermed vildet tilmælde Deres *Excellence*, og naar jeg saaledes overlader *Baroniets* Indkomster et Aar efter andet til *Academiet*, ønsker jeg, at dermed maa forholdes saaledes, som jeg her haver gjort min Mening bekiendt.

Jeg forbliver med største *Consideration*

Tersløse
d. 18 Aug: 1749.

Deres Høy Grevelig
Excellences
underdanige Tiener
L: Holberg

Noter

exequere, udføre, fuldbyrde. – *Proprieteten*, Ejendomsretten. – *Aar efter andet*, for ét Aar ad Gangen.
i fri Penge, som Nettooverskud. – *abalienere*, overdrage Ejendomsretten til andre. – *adskillige Tilfælde*, forskellige Tilfældigheder, alle Slags uforudsæelige Hændelser. – *med mit Stipendio*, med min Gage, Indkomst. – *Senior*, ældste Professor (og som saadan fritaget for Embedspligter). – *item*, ligeledes.
continueret, fortsat. – *Varagtighed*, stadige Bestaen. – *Beneficium*, Stipendium. – *Supplementum*, Supplering. – *særdeles*, særskilt. – *Betienterne*, Embedsmændene. – *Exercitz Mestere*, Fagtemestre. – *falles*, mangler. – *Complimenter*, Buk (og Nejen), især i Dans. – *absolveres*, gennemføres.
inddeles, fordeles. – *Decisionen*, Afgørelse af hvorvidt Revisionsantegnelser skal komme i Betragtning. – *Consideration*, Agtelse.

Brev til Konsistorium

Allerede i Ep. 446 (Bind XI, S. 241) taler Holberg om at forlade Arbejdet som Universitetets Kvæstor eller Regnskabsfører; ved Revisionen i Marts 1751 havde Universitetets Rektor, den teologiske Professor Peder Holm, tilladt sig nogle ubetydelige Antegnelser til det indsendte Regnskab; Holberg blev rasende og udfærdigede en (tabt) Skrivelse til Konsistorium herom, hvori han erklærede, at han vilde nedlægge Kvæsturen og foreslog som sin Efterfølger – Professor Holm! Sagen rundsendtes i Marts mellem Konsistoriums Medlemmer; de fleste ønskede, at Holberg fortsatte. Imidlertid har denne aabenbart taget Sagen i sin Haand og fundet en villig Afløser, den juridiske Professor Henrik Stampe (1713–89). Det udaterede Brev er fra 10. April 1751. Ved Overdragelsen takkede hele Konsistorium Holberg for hans kloge Administration af Universitetets Jordegods og Formue.

Magnifice Rector Hoistærede
Herræ Consistoriales

Saasom ieg snart maa reise til mit gods, og ieg agter at levere for min bortreise alle sager *Qvæsturam* angaaende til min *successor*, saa ombedes tjenstligen de gode Herrer at de strax vilde udnævne en *Qvæstor* i mit sted. Jeg haver talet herom med Hr. *General Auditeur Stampe* som findes ikke uvillig dertil og som haver capacitet baade udj regnskabssager og *Jurisdiction* som hertil behöves: Jeg